Enäjärvi

Nro 1 2020

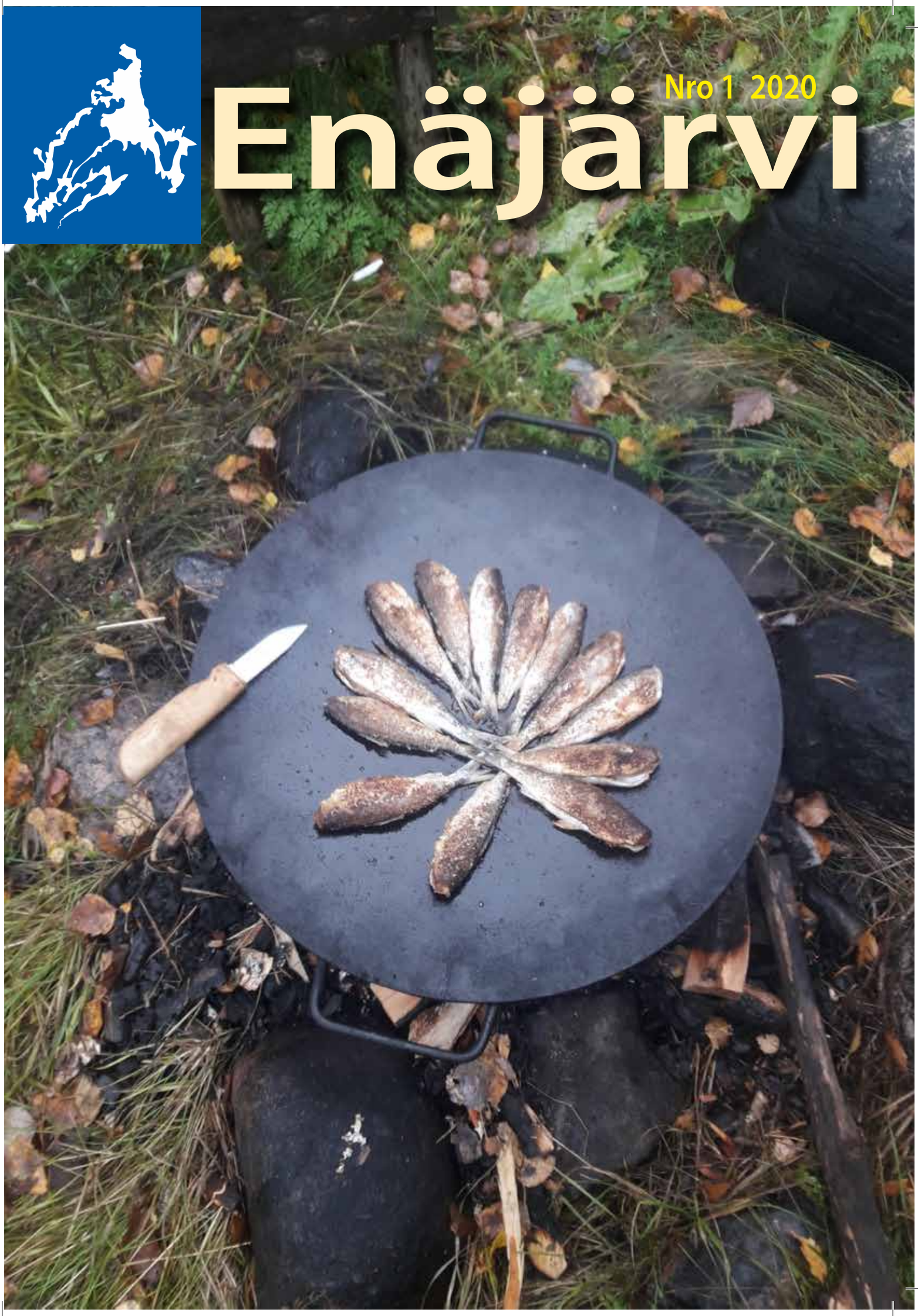

Enäjärven suojeluyhdistyksen vuosikokous 2020

Yhdistyksen hallitus oli päättänyt vuosikokouksen ajankohdan ja varannut tilat. Koronavirus tilanteen takia suunniteltua kokousta ei kuitenkaan pidetä ja hallitus kutsuu kokouksen koolle jäsenille toimitettavalla erillisellä kutsulla. Kokous pyritään pitämään ennen elokuun loppua koronavirus tilanteen sen salliessa.

Hallitus

Jäsenmaksulomake takakannessa. Muistathan maksaa, kiitos.

Sisältö

2 Sisältö
3 No eipä tullut talvea!
5 Vedenpinnan vaihteluista ja pohjapadosta
6 Ajankohtaista tietoa vesistä kaikille
7 Rehevöityvä Vanhalahti
8 Enäjärven lossi
10 Mustlahden kalamiehiä
13 Minkeistä ja supikoirista
14 Terapeuttinen metsä
16 Enäjärvi siirretty Lounais-Suomen kalatalousalueeseen
16 Hallitus
17 Kalastuslupamyyjiä
18 Johtoja ja kaapeleita
20 Jäsenmaksu vuodelta 2020

5. vuosikerta

Kustantaja
Enäjärven suojeluyhdistys ry

Päätoimittaja
Heikki Halttunen

Vastaava toimittaja
Helena Olkinuora
helsu1957@gmail.com

Toimitus
Maarit Leino, Hannu Lumme ja
Rolf Oinonen

Lehden tarkoitus
Enäjärven suojeluyhdistyksen jäsenlehden tarkoitus on tuottaa jäsenten arkikäyttöön sopivaa tietoa ja inspiraatiota. Toimintaa on viime vuosina päämäärätietoisesti ja tavoitehakuisesti suunnattu siten, että yhdistys pystyy vastaamaan niihin kysymyksiin, joihin jäsenet nykyisissä muuttuvissa olosuhteissa odottavat vastauksia.

Taitto ja kuvankäsittely
Seppo Mahlman

Tuotanto
Printway Oy, Vantaa 2019

Kannen kuva
Muikkuja pannulla
Rolf Oinonen

Yhdistyksen kotisivu
www.enajarvi.fi

ISSN 2343-3965

No eipä tullut talvea!

Hyvät jäsenet

Syksyllä 2019 sateiden johdosta vesi järvessä nousi tavallista korkeammalle. Järvi jäätyi moneen kertaan ohueen jäähän, joka suli aina pois. Tämän vuoden alussa sama meno jatkui. Lumeton maa ja vapaa järvi eivät suosineet talvilomalaisia. Hiihtolomaa ennen vielä myrsky kaatoi puita ja repi järveen jätettyjä laitureita irralleen. Minunkin laiturini meni kolmeen osaan, jotka kaikki kyllä löytyivät. Ja ylimääräisiäkin monta. Edellisen kerran laituri irtosikin silloin Tapaninpäivän myrskyssä, joka vei kymmenkunta puutakin.

Korkea vedenpinta antaa hyvät mahdollisuudet tarkkailla pohjapadon toimivuutta kesän aikana. Nyt vedenpinta on varmasti korkeimmillaan. Kun lunta ei ole niin sulavesiä ei ole tulossakaan ja keväällähän ei juurikaan sada. Yhdistyksen toimesta vedenkorkeus padolla mitataan viikoittain. Pohjapadon lupaan liittyvä tarkkailusuunnitelma on Uudenmaan ELY-keskuksen käsittelyssä ja se hyväksytään vielä kevään aikana.

Hallituksen toiminta on sujunut hyvin ja käsiteltäviä asioita on ollut varsin paljon. Onneksi hallituksen jäsenten asiantuntemus on varsin laaja-alaista. Tiedotuslehtemme on saanut jatkuvasti hyvää palautetta. ♦

Hyvää kevättä kaikille toivottaen!

Heikki Halttunen
puheenjohtaja

8.3.2020 heka.halttunen@gmail.com

Enäjärven suojeluyhdistys –
Olemme myös facebookissa.

Kuva Hannu Lumme

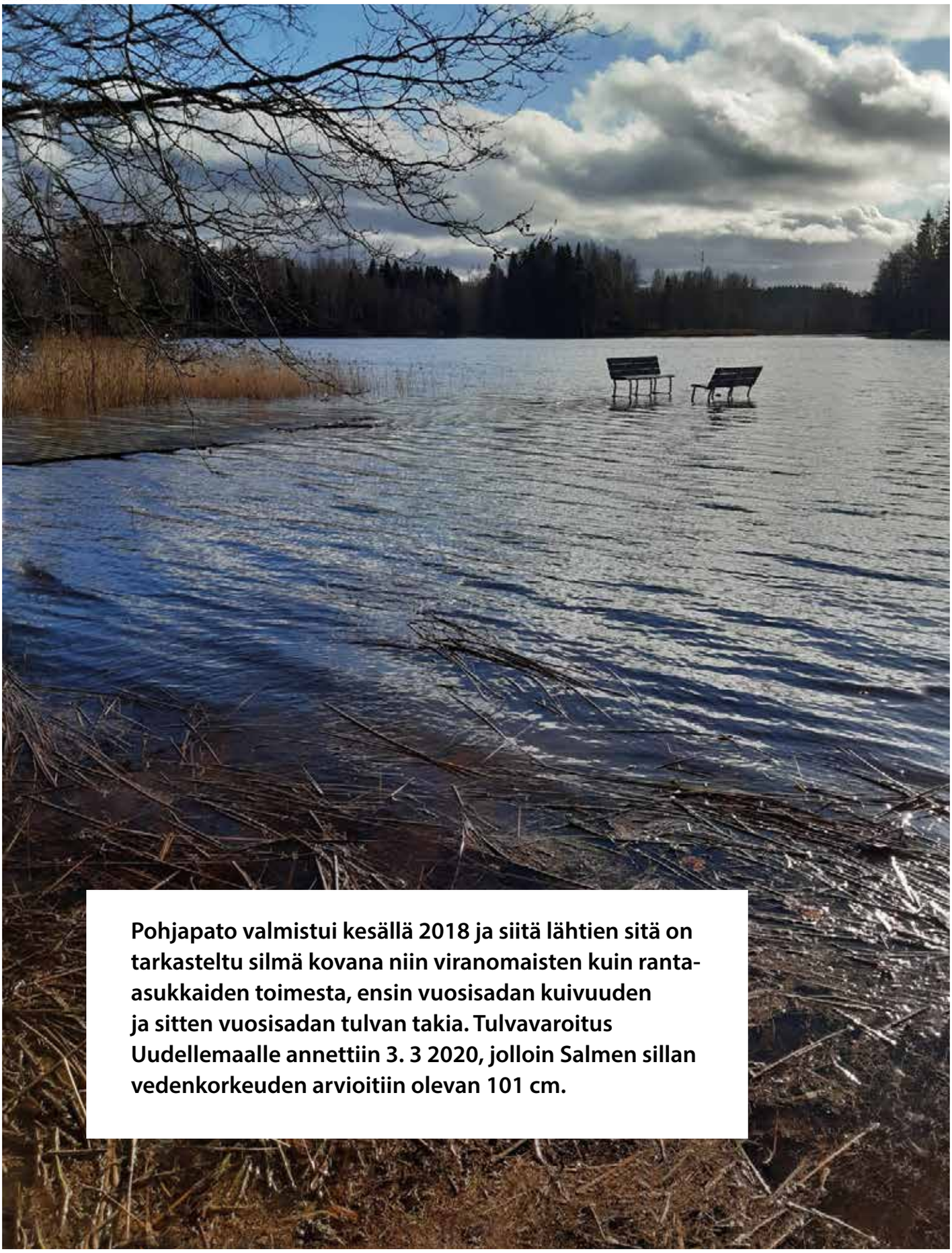

Pohjapato valmistui kesällä 2018 ja siitä lähtien sitä on tarkasteltu silmä kovana niin viranomaisten kuin ranta-asukkaiden toimesta, ensin vuosisadan kuivuuden ja sitten vuosisadan tulvan takia. Tulvavaroitus Uudellemaalle annettiin 3. 3 2020, jolloin Salmen sillan vedenkorkeuden arvioitiin olevan 101 cm.

Vedenpinnan vaihteluista ja pohjapadosta

Padon alapuolelta mitataan lähipäivinä virtaamia ja Salmen sillan asteikkoa luetaan päivittäin yhdistyksen toimesta. Yhdistys on kesästä alkaen mitannut vedenkorkeutta pohjapadon kohdalta viikoittain, viimeisin lukema oli 84 cm. Salmen sillan mittauksia on tehty vuodenvaihteesta alkaen neljä kertaa kuussa ja nyt tulvan aikana päivittäin.

Korkeimmillaan Enäjärven vesi on ollut vuoden 1966 keväällä, arvioni mukaan nykyistä pintaa ainakin vaaksan verran korkeammalla.

Jotkut ranta-asukkaat ovat huolestuneina kyselleet julkisuudessa pohjapadon vaikutuksista. Salon Seudun Sanomissa ilmestyi 7.3.2020 asiaa käsittelevä kirjoitus. Siinä kerrottiin lopuksi näin:

”Ely-keskuksen vesitalousasiantuntija Kari Rantakokko arvelee, ettei tulvan pääsyy ole pohjapato vaan poikkeuksellisen sateinen talvi. Sateet ovat nostaneet vedenpinnan noin 10 senttiä korkeammalle mitä pohjapatoa suunniteltaessa laskettiin kerran 20 vuodessa tapahtuvan.

Pohjapato on suunniteltu niin, että sen vaikutus tulvakorkeuksiin olisi nolla. Lasku-uoma on tämän suuruiselle järvelle toki liian pieni, mutta tällainen se on ollut ennenkin. Tämä kertoo, kuinka poikkeuksellisesta talvesta on kyse.

Rantakokko toteaa, että Enäjärven vesi olisi hyvin korkealla, vaikka pohjapatoa ei olisi rakennettukaan. Pohjapadon vaikutukseksi Rantakokko arvelee muutamaksi sentiksi.

Tarkoitus on nyt selvittää, onko pohjapadolla ollut vaikutusta ja voisivatko rakennusvaiheen maansiirrot vaikuttaa virtauksiin. Poikkeuksellinen tulvatilanne on tuonut ongelmia esiin, Rantakokko sanoo.

Myös tulvariskikartoituksen tarve on Rantakokon mukaan tullut konkreettisesti esille Enäjärven kohdalla. Byrokratian kannalta asiaa mutkistaa järven sijainti sekä Uudenmaan että Varsinais-Suomen alueilla.

Tulvariskikartoituksesta ja muista toimenpiteistä tullaan keskustelemaan Varsinais-Suomen ely-keskuksen kanssa. Koska kyse on rajatusta järvialueesta, kartoitus olisi suhteellisen helposti tehtävissä, Rantakokko sanoo.”

Enäjärven rannalla olevilla virallisilla laitteilla helmikuun sadanta oli ennätyksellinen. ♦

Rolf Oinonen

Kuva Rolf Oinonen

Pato 29.5.2019

Kuva Heikki Halttunen

Padon alapuolelta 6.3.2020

Ajankohtaista tietoa vesistä kaikille

VESI.fi on uusi vesiaiheisen tutkitun tiedon lähde, joka palvelee niin kansalaisia kuin eri alojen asiantuntijoitakin. Tietosisällön sivustolle tuottavat Suomen ympäristökeskus, Ilmatieteen laitos ja Tulvakeskus yhteispalveluna yhteistyössä vesialan asiantuntijaorganisaatioiden kanssa.

Sivustolta löytyy mm. alavalikko *Etelä- ja Lounais-Suomi*, jossa on ajankohtaiset tiedot alueellisesta vesitilanteesta, mm. järvien ja pohjavesien pinnankorkeuksista. Sivustolta löytyy myös ajankohtaisia vesiuutisia ja asiantuntijoiden blogikirjoituksia, joihin kannattaa tutustua.

Yksi hauskimmista tutustumistavoista VESI.fi -sivustolla on *Karttapalvelu*. Kartan voi kohdistaa Enäjärven maisemiin ja tutkia, miten valikosta löytyvät eri teemat kuvaavat ajankohdan vesiolosuhteita. Jäänpaksuus -teema tuo Enäjärvelle symbolin, jota klikkaamalla löytyy jäähavaintoja, Lumikuorma -teeman symboli kertoo Suomusjärven Taipalen lumitietoja ja Vedenkorkeus Enäjärven vedenkorkeuden. Kannattaa katsoa!

Enäjärven vedenlaatutulokset Avoin tieto -palvelussa

Karttapalvelun *Pintavesien tila* -teemakartta värjää Enäjärven pääaltaan vihreäksi kuvaten hyvää tilaa. Isosaaren takaiset vedet ja Ala-Enäjärven puoli ovat keltaisia vesiä eli niiden tila on tyydyttävä. Näiden tietojen taustalla on paljolti Enäjärven suojeluyhdistyksen tuottama vedenlaatutieto. Lähes vuosittaisella vedenlaatuseurannalla on saatu hyvä aineisto, jonka pohjalta tilaluokitus on voitu tehdä luotettavasti.

Vedenlaatuseurannan analyysitulokset havaintopaikoittainen ja -syvyyksittäin tallennetaan Suomen ympäristökeskuksen Avoin tieto -palvelun Hertta-tietokantaan (www.syke.fi/avointieto). Nämä ympäristötietojärjestelmät ovat avoimen datan lisenssin piirissä, mutta edellyttävät henkilökohtaista rekisteröitymistä. Rekisteröitymisen jälkeen käyttäjälle toimitetaan palvelussa tarvittava salasana.

Hertta -tietokantaan on siirretty mitattu tieto pinta- ja pohjavesistä sekä vesieliöistä. Tietomäärä on valtava, sillä sitä on kerätty vuosikymmenien ajan koko Suomesta. Meidän Enäjärveltä ensimmäinen vedenlaaturekisterimerkintä on vuodelta 1969 ja Lohilammella vuodelta 1966.

Avoin tieto -palvelun kautta vesitiedon löytäminen vaatii tietoa ja kärsivällisyyttä, sillä rekisteri on vanha ja kankea. Ensisijaisesti se on lähinnä ammattilaisten työkalu ja käyttäjilleen erittäin tarpeellinen. Julkisen tiedon avaaminen kaikkien käyttöön on tärkeää mm. uusien innovaatioiden syntymiseksi, joten innokkaimmat voivat toki rekisteröityä Avoin tieto -palveluun. Uusi vesi.fi -sivusto on kuitenkin niin käyttäjäystävällinen ja jatkossa entistä laajempi tietopankki, joten siihen kannattaa kaikkien vesijanoisten tutustua ensi tilassa.

Yhteisöllinen Järviwiki

Suomessa on viisi Enäjärveä. Näistä suurin, 1 268 ha, on meidän järvemme Kiskonjoki-Perniönjoki -päävesistöalueella. Tämä selviää Järvi-Meri Wiki -sivustolta (jarvi-wiki.fi), missä kaikille yli 1 ha järville on oma kotisivu. Järviwiki on verkkopalvelu, jota on rakennettu viranomaisten ja kansalaisten yhteistyöllä. Enäjärvemme kotisivu on jäänyt vähälle aktiviteetille, ehkä yhdistyksen omien aktiivisten kotisivujen takia.

Järviwikissä Enäjärvemme sivuilta löytyy tietoa järven vedenkorkeudesta Verkkosaaren kohdalta sekä linkki viranomaissivustolle järvelle ennustettuun vedenkorkeuteen. Järveltämme olisi olemassa paljon tietoa, jota voisi tallentaa myös näille verkkosivuille. ♦

Heli Vahtera

Rehevöityvä Vanhalahti

Olen seurannut jo neljänätoista vuotena Vanhalahden tilannetta ja nyt odotan tulevaa, viidettätoista kesää. Rehevöityminen on lisääntynyt vuosi vuodelta, kaislikon vallatessa hitaasti lahden eteläpäätä. Myös uposkasvillisuus ja etenkin ulpukat ovat runsastuneet veden ollessa matalalla kuten esimerkiksi kesällä 2018.

Erikoinen ilmiö on myös kiinnittänyt huomiota toistuvasti. Lahdella on paikoitellen avoimia, kaikista vesikasveista vapaana olevia alueita joissa ei kasva mitään, mutta seuraavana kesänä avoimet kohdat ovat eri paikassa. Mikä aiheuttanee moisen ilmiön? Oman tonttimme kohdalta, laiturin ympäriltä olemme poistaneet kasvustoa, ainoastaan lumpeita olemme säästäneet. Rannan puhdistuksen tuloksena kerääntyneet kasvisjätteet olemme kasanneet avokompostiin ja syntynyttä multaa on käytetty mansikka ja -perunamaan parannukseen.

Kuitenkin taistelu rehevöitymisen estämiseksi vaikuttaa Don Quijoten ja hänen aseenkantajansa Sancho Panzan taistelulta tuulimyllyjä vastaan. ♦

Erkki Lahtinen

Enäjärven lossi

Enäjärven paikannimistöstä löytyy useampia lauttanimiä – Lauttakallio, Lauttavesi, Lauttaniemi. Ne kertovat ajoista, jolloin karjaa tai heiniä on kuljetettu yli sokkeloisen järvemme vesitaipaleita. Nuo nimet ovat peräisin ajoilta ennen teitä ja siltoja. Tuolloin järven vesi oli liki kaksi metriä nykyistä korkeammalla ja vesikapeikot nykyistä leveämpiä. Esim. Isosaareen kuljettiin muinoin lautalla, sillä mantereesta erottava väylä oli usean kymmenen metrin levyinen ja vasta vedenpinnan laskun jälkeen väylä kapeni niin, että silta saatiin rakennettua.

Noiden aikojen lautat olivat yksinkertaisia kyhäelmiä ja ovat aikaa sitten lahonneet ja ehkä unohtuneetkin ihmisten mielistä. Viimeisin käytössä ollut lautta eli Salitun lossi on kuitenkin hyvin muistissa ja valokuviin, jopa elokuvaan tallennettu, vaikkei sen nimeä kartoilta löydykään. Se rakennettiin jo 1800-luvun lopulla helpottamaan ihmisten, karjan ja tavaroiden liikuttamista Salitun ja Arpalahden kylien välillä. Lautan ylläpidosta ei ole tietoa, arvelen sen olleen Salitun Vanhan- ja Uudentalon yhteishanke. Ensimmäinen lossi toimi muutaman metrin välein pohjaan juntattujen tukkien avulla: lauttaa työnnettiin seipäillä tukeista tukea ottaen sitten kun pohjaan ei enää ulotuttu. Salmi oli tuolloin lähes kaksi metriä syvempi ja nykyistä melkoisesti leveämpi. Järven laskun jälkeen siirryttiin salmen yli vedetyn teräsvaijerin avulla liikkumiseen eli lautasta tuli lossi. Jo valokuvassa noin vuodelta 1916 näyttää siltä, että kyseessä todella oli kapulalossi.

Seuraava kehitysvaihe toteutui, kun myös toinen lossi otettiin käyttöön. Lossi vettyi kesän edetessä ja vaihdettiin tarpeen tullen kuivempaan ja vettynyt jätettiin kuivumaan. Sotien jälkeen parannettiin lossin käytettävyyttä siten, että molemmille rannoille rakennettiin betonista ja puusta tuet suurille väkipyörille, joiden avulla lossi voitiin vetää takaisin ”väärältä” rannalta.

Viimeisen lossin koko lienee ollut 3 x 5,5 m ja yksi mies jaksoi siirtää sen rannalta toiselle. Rannalta irtautuminen oli usein vaivalloisin kohta, koska lautan viistetyt päät sallivat lautan syvän rantautumisen ja nopea veden lasku saattoi jumittaa sen kiinni rantamutaan. Kantokyvystä voi saada käsityksen, kun häihin tultiin autolla Arpalahden puolelta 1950-luvun alussa.

Lautta ympäristöineen oli silmää hivelevän kaunis kansallismaisema, joten se sopi mukaan Suomusjärvellä 1950-luvun alussa kuvattuun Tytön huivi -nimiseen elokuvaan. Siinä lossi vie komean valjakon vesitaipaleen yli. Löytyy kuulemma Youtubesta.

Karjaa kuljetettiin kesälaitumilta kotinavettaan niin, että Pellervo-isäntä otti lautalle kolme lehmää Arpalahden puolelta, jolloin rannalle jäänyt loppulauma hetken emmittyään ryntäsi uimaan, ohitti lautan ja oli navetassa paljon ennen lautalla olleita tovereitaan. Lautasta paljon muistava Martti Karjalainen muistaa eläinten kuljetusten yleensä kuluneen kommelluksitta, vain kerran hevonen kärryineen putosi lossilta ja hukkui. Salitun niemeen aukesi uusi yhteys kun Ihantolantie (entinen nimi Salituntie) rakennettiin 1954–55. Viimeisiä kertoja lauttaa käytettiin 1960-luvun alussa.

Väylän yli vedetty vaijeri ehti kuitenkin aiheuttaa kaksi ikävää kuolemantapausta. Talvella moottoripyöräilijä sai surmansa ajettuaan vaijeriin ja kesällä taas kauppareissulta palaava soutaja törmäsi selkä edellä vaijeriin ja joutui veden varaan lopulta hukkuen.

Nykyään lautasta on jäljellä vain betonipylväät molemmilla rannoilla sekä järven pohjasta törröttävät puupaalut, joihin airo tai perämoottori saattavat kolahtaa matalan veden aikana. Niiden poisto tuli ajankohtaiseksi kun Caruna laskee johtonsa samoille kohdin. Myös Enäjärven suojeluyhdistys on miettinyt asiaa – vesistökunnostuksiin on varattu avustusrahoja valtion budjetissa. ♦

Rolf Oinonen

Kuvat Seppo Raantalaihon arkisto

Aarne,Maiju ja Leevi Rantalaiho sekä Uudentalon renki n. 1916.

Lossi Uudentalon rannasta katsottuna

Mustlahden kalamiehiä

Kalastus oli tärkeä leivän lisä Enäjärven rannoilla asuville aina 1950-luvulle asti. Konstit olivat monet ja kala kelpasi kaikkeen. Mateen nahka kävi liiman korvikkeesta, jolla paikattiin jopa polkupyörän kumeja.

Erityisen tärkeää kalastus oli muonamiehille, torppareille ja myöhemmin pienviljelijöille. Yleisin kalastustapa oli kesäisin uistelu eli raahustaminen sekä mättäiltä eli turoilta onkiminen. Talvella koukkukalastus oli yleistä, saaliina haukea ja mateita.

Parhaat saaliit saatiin keväisin rantaveteen viritetyillä rysillä, haukea ja lahnaa tuli yllin kyllin. Pienemmillä merroilla pyydettiin mättäiden kupeilta särkeä lähinnä kanojen ja sikojen ruuaksi. Tuollaisia pajunvitsoista punottuja, jo kivikaudella käytettyjä mertoja säilytetään esimerkiksi Sammatin Lohilammen museossa. Oman pihani aitanseinässä törröttää vieläkin rautaharjaksia, johon kalat ripustettiin kuivumaan ja Terävän talon navetanseinillä roikkui vielä 1960-luvun alussa sorvia pitkinä helminauhoina kananruuaksi kuivumassa.

Kalakuningas Vihtori Nurmi

Mustlahden kylän kalakuningas oli Vihtori Nurmi, joka talvisin kutoi koko kylän rysät ja nikkaroi kalatiinuja ja kesät kalasteli Enäjärvellä kaikin konstein. Hyvin tarkka hän oli kalalle lähdössä, onkimaankin vaari lähti pojanpoikiensa kertoman mukaan usein vasta monta päivää tuulta haisteltuaan ja aina sitten saalista saatiinkin.

Useimmissa taloissa oli liistekatiska – paikallisella murteella puukatiska, joka antoi kalaa koko avovesikauden. Liistekatiska oli kyhätty pohjaan upotetuista liisteistä ja se koettiin veneestä käsin pitkävartisella haavilla, jollainen on vielä tallella esimerkiksi Mäntyvaaran talossa.

Liistekatiskan teko oli työlästä ja siihen tarvittiin monen talon miesväki. Liisteiden sitomiseen käytettiin koivun ja pajunvitsoja, myöhemmin rautalankaa. Usein katiska vielä korjattiin pois ennen talven tuloa, etteivät jäät olisi sitä murjoneet. Liistekatiskat poistuivat hiljalleen käytöstä sodan jälkeen ja särjenkalastuskin vaikeutui, kun katiskojen silmäkoko määrättiin aiempaa suuremmaksi. Mustlahden alueella liistekatiskoita oli kymmenkunta ja koko Enäjärvessä ehkä viitisenkymmentä.

Nuottavaja veden päällä

Liistekatiskat olivat ylhäältä avoimia ja joskus houkutus käydä naapurin katiskalla kävi liian suureksi. Uusmiehen vanhaisäntä Eino Mantere kyllästyi lopulta ainaisiin kalavarkauksiin ja yllätettyään voron verekseltään, posautti tätä haulikolla päin pläsiä. ”Hyvä Jumala, auta vielä tämän kerran”, oli onneton huutanut kasvojaan pidellen veren valuessa sormien lomitse. No, panos oli ladattu puolukoilla…

Pitkämielisempi oli muuan Sammatin puolen isäntä, joka kuullessaan kalarosvon kolistelevan yön hämärissä talon liistekatiskalla tyytyi huutamaan yli järven, että jätä vähän kaloja talollekin…

Vauraimmissa taloissa oli nuotta, jota säilytettiin veneineen veden päälle rakennetussa nuottavajassa. Solttilan nuottavaja seisoi Isosaaren länsirannan poukamassa ja Terävän taas nykyisen yhteisrannan lähellä suuren ojan päällä. Terävän nuotta-apaja sijaitsi Ossasaaren pohjoispäässä, jossa nuotta oli helppo vetää rantaan sileää pohjaa pitkin.

Nuottavajoista on vain muistot jäljellä, ainoa tietämäni näkyvä nuottavajan merkki Enäjärvellä on salmen sillan alapuolella olevat kivet, joiden päällä Junnolan talon nuottavaja on aikoinaan seissyt.

Vuorisen Tiltu kutoi verkkoja

Verkkoja käytettiin ennen sotia hyvin vähän. Ne olivat varsin heikkoja, pumpuli- tai pellavalangasta tehtyjä, helposti sotkeentuvia ja lahoavia ja kalliitakin. Vuorisen Tiltu Salitusta oli kuulu verkonkutoja, joka varusti seudun kalamiehet pyytävillä verkoilla.

Heikkilän Akseli hankki heti sodan jälkeen oikean riimuverkon. Se viritettiin Lemlahteen kutulahnaa pyytämään – saalis olikin mahtava, mutta verkko jouduttiin selvittämään riimuja katkomalla eikä sitä toista kertaa ainakaan kutuaikana taidettu laskea.

Nailonverkot tulivat markkinoille 1950-luvun lopussa, jolloin Väinö Salmelakin sai ensimmäisen nailonverkkonsa 50-vuotispäivälahjaksi tyttäreltään. Ja kun Vilho Nurmi lopetti kalastamisen 1958, hänellä oli pumpuliverkkojen lisäksi vain yksi nailonverkko.

Jättiläiskarpista jäi suomuja

Lahna oli haluttu saalis ja sitä pyydettiin kudulta matalista lahdista. Ensimmäisinä saapuivat kirsilahnat heti jäiden lähdettyä – ne olivat ”suurii mustii perekeleit”. Toukokuun lopussa tai kesäkuun alussa rukiin kukkiessa tuli kukostuslahna ja viimeisenä juhannuslahna. Ehkä juuri näitä viimeksi mainittuja oli joutunut saaliiksi sille sammattilaisukolle, joka 1950-luvulla kierteli ruuhi täynnä lahnanvonkaleita myymässä kaloja silloin vielä vähälukuisille mökkiläisille.

Tuulastusta harrastettiin vähän. Tervaskalikoiden poltto oli hankalaa, veteen tipahteli jatkuvasti sihiseviä kekäleitä, valo oli häilyvää eikä keskittynyt suppealle alueelle. Kaasulyhdyn käyttö toi merkittävän parannuksen, mutta sitten tämäkin kalastusmuoto kiellettiin. Atrainta kutsuttiin täällä ahinkaaksi ja sillä saadut kalat olivat useimmiten haukia, pääsipä joku joskus kokeilemaan taitojaan jättiläiskarppiinkin – vain pari valtavaa suomua jäi saaliiksi.

Pitkäsiiman käyttö oli satunnaista. Syöttinä käytettiin kastematoja, joita oli helppo koota kanatarhoista, jotka kanat olivat kuopsuttaneet puhtaiksi häiritsevästä kasvullisuudesta. Saaliina oli etupäässä ahvenia ja joku suuri hauki, joka oli nielaissut jo koukkuun käyneen kalan.

Made oli haluttu saalis, jota pyydettiin jään alta katiskoilla ja suppiloilla muun muassa Palonokan suurten kivien kupeesta. Mateesta tehtiin keittoa ja nahkaa käytettiin liiman korvikkeena: sillä paikattiin särkyneitä kukkaruukkuja ja jopa polkupyörien kumeja.

Kuha tuli puusaavissa

Kuhan tulosta Enäjärvelle kerrotaan, että Kirma-vainaa toi 1900-luvun alussa Lohjanjärvestä puusaavissa aikuisia kuhia Laidikkeen Sipilän rantaan. Parikymmentä vuotta myöhemmin puolestaan metsänhoitaja Söderström istutti kuhia Kontinpohjaan. Näiden istutusten tuloksellisuudesta ei ole tietoa.

Leo Vuorisen arkisto

Esko Nurmi

1950- luvun alussa järveen tuotiin noin 300 000 kuhanpoikasta tai kututurojen katajiin tarttuneita mätimunia, ja nyt tärppäsi. Niinpä 1950-luvun loppupuolella kuhakanta oli erittäin vankka.

Loppukesän öinä järvenselkiä kierteli kymmeniä hiljaisia kuhanuistelijoita ja kaikki saivat saalista, kolme neljäkin suurta kuhaa yössä. Kova talvinen verkkopyynti oli ilmeisesti kuhakannan taantumisen alkuunpanija ja nyt vasta kanta on voimallisten istutusten ja särjen tehokalastuksen myötä elpymässä.

Suutarin istutukset 1930-luvulla onnistuivat hyvin mutta siikaa, ilmeisesti karisiikaa, ei saatu menestymään ennen kuin peledsiika astui kuvaan 1970-luvulla.

Nimismies kielsi merirysän

Istutustoiminta oli kauan satunnaista ja vapaaehtoista touhua, joka sai vakiintuneet muodot vasta, kun kalastuskuntia ryhdyttiin perustamaan. 1930- ja -40 –luvuilla Karjalohjan kunnanvaltuusto myönsi varoja siikojen ja muidenkin kalojen istutuksiin erityisesti mainiten Mustlahden suunnan istutusten kohteena. Mustlahden kalastuskunta perustettiin 1957 ja sen ensimmäisinä puheenjohtajina toimivat Toivo Heikkilä ja Esko Nurmi. Heikkilän veljekset olivat merikalastajia Virolahdelta ja toivat 1940 pyyntivälineensä mukanaan asettuessaan Terävän taloon asumaan. Niinpä suuri merirysä ehti olla muutaman kerran pyynnissä, kunnes sen käytöstä nimismiehen kehotuksesta luovuttiin.

Ankeriastakin tuli satunnaisesti saaliiksi vielä 1970-luvulla pitkäsiimasta ja jopa verkosta, minkä jälkeen istutukset kalasairauksien pelossa kiellettiin. Ja täälläkin kerrotaan vielä tarinaa miten ankeriaita kasteisina aamuina tavattiin Mustlahden rannalla sijainneesta hernemaasta…

Leo Vuorisen arkisto

Vihtori Nurmi

Suolalahnaa myytiin tiinuissa

Yhtäpitävien kertomusten mukaan kalaa oli Enäjärvessä valtavasti, sen maine kalajärvenäkin kiiri kauas ja Yrjö Ylännekin sitä kirjoituksissaan kehui. Rannat olivat avoimempia kuin nykyään, karja piti rantaviivan puhtaana niin maalle kuin veteenkin päin, ja lisäksi kortetta niitettiin laajalti karjan talvirehuksi.

Kalastus oli vaivattomampaa ja vastaavasti mättäiden eli turojen merkitys oli suurempi. Kalaston rakenne oli ilmeisesti myös hyvin tuottava. Petokalojen ja saaliskalojen suhteet olivat tuottavuuden kannalta tasapainossa, samoin ravintoverkon alkupää eli eläinplankton piti liiallisen kasviplanktonin – myös levät – kurissa.

Kalaa myytiin suoraan taloista, usein tiinuihin suolattuna. Vilho Nurmella kävi ostajia Kärkelästä asti ja Vikkaraiseltakin ostettiin saavi tai kaksi suolalahnaa vuodessa. Ja poliisi Vettenrannallekin sai viedä, jos tuli isoja kaloja.

Lahna suolattiin yleensä kahdesti: jonkin aikaa suolauduttuaan halkaistut kalat pestiin ja suolattiin uudelleen. Monet tuolta ajalta säilyneet aitat ovat alahirsiltään vaaleita tiinuista imeytyneen suolan jäljiltä. Suola maistuu vieläkin ulkoseinästä kielellä sipaistessa.

Ravustus tuotti hyvin rahaa

Ravustus tuotti hyvin rahaa ennen ja jälkeen sotien. Esko Nurmi arvelee ensimmäisen rapuruton käyneen 1917 ja seuraavan 1930-luvun alussa. kanta ilmeisesti elpyi varsin nopeasti. Kymmenellä merralla Esko sai satakunta rapua yössä, ja merrat koettiin vain kerran, ennen auringonnousua.

Eskon isä Vihtori ravusti mieluiten hiljaisessa Kontinpohjassa. Fiskars-yhtiö oli tehnyt hänen kanssaan pysyvän sopimuksen, jonka mukaan Vilho möi kahden ensimmäisen yön saaliin kokonaisuudessaan yhtiölle. Ravuista maksettiin kaksi markkaa kappaleelta, jos saalis oli heikko ja markka, mikäli rapuja tuli hyvin. Halvimmillaan ravut maksoivat 40 penniä, ja seudulla kierteli useitakin rapujobbareita.

Isoja kaloja saatiin silloin tällöin. Suurin lienee ollut ennen sotia saatu hauki, jonka painoksi muistellaan 16-18 kiloa. Saaja oli muuan Mattson Sammatista. Suurin siika on tiettävästi Esko Nurmen 1960-luvun lopulla Kontista saama 2,7-kiloinen hopeakylki. Sieltä nousi samoihin aikoihin myös järven tiettävästi suurin kuha, vanhan Henrikssonin virittämällä iskukoukulla.

Talvella 1983 Nurmen Esko ja Elon Olavi saivat Ossasaaren karilta varsinaisen haukisaaliin: 40 millin verkkoon oli sotkeutunut ensin alkupäähän kymmenen kilon hauki, keskelle 13-kiloinen ja vielä loppupäähän puolentoista kilon kala.

Päät piti irrottaa kirveellä. ♦

Rolf Oinonen

Minkeistä ja supikoirista

Aiemmin metsästyslaissa riistalajeina olleet minkki ja supikoira muuttuivat viime vuonna haitallisiksi vieraslajeiksi, joiden pyydystäminen ei ole enää metsästystä, vaan tappamista ja hävittämistä. Eli rauhoitusajat poistuivat ja näiden lajien kaikkien yksilöiden – myös naaraiden, joita vuotta nuoremmat pennut seuraavat – pyydystäminen on mahdollista ympäri vuoden. Mikäli saaliiksi saadaan naaras, jolla voidaan arvioida olevan poikasia, poikaset on etsittävä ja lopetettava mahdollisimman tehokkaasti.

Pyyntiin ei vaadita metsästyskorttia, mutta pyyntiin tulee olla maanomistajan tai metsästyshaltijan lupa.

Omalta tontilta saa siis pyytää. Supikoiran pyydystämiseen ei saa käyttää rautoja eikä lopettamiseen ilma-asetta. Minkin pyynnissä ei saa käyttää jalkarautoja, ainoastaan heti tappavia rautoja. Vieraslajin lopettaminen tulee tehdä huomioiden eläinsuojelulain velvoitteet. Eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti ja lopetuksen saa tehdä vain se, jolla on riittävät tiedot kyseessä olevan eläinlajin lopetusmenetelmästä ja lopetustekniikasta sekä riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi. Esim. supikoiran osalta ainoa suositeltava menetelmä on ampuminen. Eläinten hukuttaminen on kiellettyä. Lopettaminen loukkuun on vieraslajien osalta sallittu alle 150 metrin päässä asutuista rakennuksista.

Esim. minkin rautapyynnissä on oltava erityisen huolellinen kesäaikaan. ML 49 §: Rauhoittamattoman eläimen pyydystämisen tai tappamisen on tapahduttava siten, ettei siitä aiheudu vaaraa ihmiselle, kotieläimelle, riistaeläimelle tai rauhoitetulle eläimelle.

Jos on tarve pyytää minkkiä kesäaikaan, voi esim. sijoittaa raudat lautalle irti rannasta, mihin näätä, kärppä tai hilleri ei luontaisesti mene.

Minkkejä järvemme rannoilla pesii varmaankin kymmenkunta paria, joten niiden poistaminen varmasti helpottaa monen lintulajin elämää. Vaikka pyynti nyt on hyvin vapaata, lienee harvalla mökkiläisellä riittävät taidot hallussa. Voisiko ajatella, että kehitetään yhteistyötä metsästystaidot hallitsevien ja tavallisten mökkiläisten välillä. Myös yhteistyö paikallisen riistanhoitoyhdistyksen tai metsästysseuran kanssa voisi olla hedelmällistä. Takavuosina suojeluyhdistys lainasi minkkiloukkuja halukkaille. Pitäisikö tätä toimintaa elvyttää? ♦

Rolf Oinonen

Suunnitteletko ulko-/sisämaalauksia, tapetointia tai jotakin muuta pintakäsittelyä?

Kaipaako kotisi, mökkisi, ulkorakennuksesi, pihasaunasi, aitasi tai laiturisi uutta maalia pintaan tai onko kyseessä uudiskohde?

Meiltä saat koko paketin! Luomme yhdessä aluksi maksuttoman suunnitelman halutulle kohteelle.

Haastavatkaan kohteet eivät ole este!
Rakennamme tarvittaessa telineet paikan päällä puusta, jolloin työt saadaan tehtyä tehokkasti ja turvallisesti.

Työstämme saat myös kotitalousvähennyksen!

Ota rohkeasti yhteyttä!
p. 044 52 72 548/Sari sari@jtpartner.fi
p. 040 52 05 329/Jari jari@jtpartner.fi
jt Partner Oy Y-tunnus 2842685-5

Toimitamme kohteeseen nosturit, telineet, suojaukset, pesut, välineet, maalit, ja tekijät.

Terapeuttinen metsä

Voiko metsä antaa terapiaa? Kyllä voi – ja paljon. Aivan kuten järvikin – meidän Enäjärvemme. Metsässä voi hiljentyä ja rauhoittua. On uskomatonta, kuinka upeaa on kävellä polkuja pitkin ja tunnistella metsän viestejä ja ihastella puista roikkuvia naavoja ja maassa olevaa pehmeää sammalta. Sanotaan, että luonto on puhdasta, kun puissa on naavaa. Mikähän lintu tuokin oli, joka juuri lähti pusikosta lentoon?

Kuvat Maarit Leino

Lisäksi metsä antaa muutakin kun mielenravintoa, samoin kuin järvi antaa kalaa. Ensimmäiset kevään herkut ovat korvasienet, joita ainakaan itse en ole sattunut löytämään kuin muutaman. Metsän kultaa ovat kanttarellit, joita on jopa jännittävää etsiä, koska ne eivät ole kovin suurina ryppäinä samassa kohtaa, kuten suppilovahverot, joita joskus on ollut hieman tylsäkin kerätä niiden runsauden vuoksi. Ei ole haastetta tarpeeksi, mutta erinomaisia sieniä nekin ovat joko pakastettuina tai kuivattuina. Mielestäni kuivaaminen on helpompaa. Entä sitten marjat? Mustikka, puolukka, juolukka ja mitä niitä onkaan. Miten mukavaa on kykkiä mättäillä ja täyttää astiaa terveellisillä antimilla. Kokeilkaa vaikka. Aika kuluu kuin siivillä ja kaiken kukkuraksi saa vielä hyvää liikuntaa.

Olen kiitollinen Enäjärven ympäristön metsistä, joissa tulee samoiltua lähes päivittäin eri vuodenaikoihin.

Vielä on paljon näkemättä ja kokematta.

Puhtaus, luonnonmukaisuus ja hiljaisuus ovat parhaita elementtejä nautiskeluun. En ole puun halaaja, vaan koko metsän. Veneillessä voi ihastella rannan eri puita ja kasveja. Järveltä katsottuna metsä näyttää erilaisen puolensa. Kivikkoisia rantoja, ikivanhoja puita ja rantakasveja, lahden poukamia.

Metsä on mieleni olohuone – kokeile sinäkin. ♦

Maarit Leino

Enäjärvi siirretty Lounais-Suomen kalatalousalueeseen

Kalatalousalueet korvaavat nykyisin entiset kalastusalueet. Alueiden rajat on vedetty ekologisin perustein, joten Kiskonjoen vesistö on nyt täydennetty mm. Enäjärvellä ja Nummijärvellä, joiden osakaskunnat (entiset kalastuskunnat) nyt asioivat länteen päin.

Tärkeintä tällä hetkellä on osallistuminen järvikohtaisten lakisääteisten käyttö- ja hoitosuunnitelmien laatimiseen. Kalatalousalue on lähettänyt osakaskunnille tiedustelut ko. suunnitelman tiimoilta. Osakaskunnat miettivät asioita tykönänsä ja myös Enäjärven kalastusyhdistyksen puitteissa. Kalatalousalue järjestää alueellaan 3–4 kuulemistilaisuutta, joissa osakaskunnilla ja kaikilla asukkailla ja vesien käyttöön liittyvillä yhdistyksillä on mahdollisuus tuoda näkökantojaan esille. Yksi tilaisuuksista järjestetään näillä seuduilla.

Lisätietoja uudesta hallinnosta ja sen tehtävistä saa Lounais-Suomen kalatalousalueen toiminnanjohtajalta Olli Ylöseltä 040 578 6890 ja Rolf Oinoselta 040 839 8528. ♦

Hallitus

Heikki Halttunen	puheenjohtaja	heka.halttunen@gmail.com	(09) 537 176 050 554 6600
Rolf Oinonen	varapuheenjohtaja	rolf.oinonen@gmail.com	040 839 8528
Helena Olkinuora	sihteeri rahastonhoitaja	helsu1957@gmail.com	040 563 9839
Erkki Arvola	jäsen	erkki.arvola@jfp.fi	050 571 3617
Jouko Laitinen	jäsen	laitinen.jouko@gmail.com	050 596 7031
Maarit Leino	jäsen	maarit.leino02@gmail.com	045 662 8801
Keijo Liski	jäsen	liski.keijo@gmail.com	040 553 0003
Hannu Lumme	jäsen	hm.lumme@gmail.com	050 565 5550
Lea Siivola	jäsen	lea.siivola@outlook.com	(09) 464 337 040 510 7008

Enäjärven suojeluyhdistys ry:n kotisivut www.enajarvi.fi

Kalastuslupamyyjiä

Enäjärven osakaskuntien ja kalastusyhdistyksen kalastuslupia myyvät henkilöt tai toimipaikat ovat tänä vuonna todennäköisesti alla olevat (osakaskunnat eivät ole vielä pitäneet kokouksiaan). Huomaathan, että Enäjärven kalastusyhdistyksen luvat kattavat koko Enäjärven lukuunottamatta Sammatin Kiikalan kalastuskuntaa, jonne hankitaan omat luvat.

Lohja

Kiikalan osakaskunta:	Kahvila Tuuheikko, Lönnrotintie 12 B	p. 044 010 0136
	Lasse Kallio, Uimarannantie 11	p. 050 566 6637
	Lasse Alén, Junnintie 77	p. 040 047 1376
	Helmi Nieminen, Nummilantie 42 A	p. 040 763 9423

Salo + Sakkola + Mustlahti+Nummijärvi

Enäjärven kalastusyhdistys (Taipale-Laidikkeen, Salitun, Salmen, Sakkolan, Mustlahden ja Nummijärven osakaskunnat)	Raija Hopia, Sakkolan kylätie 478	p. 050 371 9254
	Liisa Lehtosaari, Karjalohjantie 169	p. (02) 738 8290
	Suomusjärven Kukkapuoti, Kitulantie 7	p. 050 560 6905
	Reijo Rantalaiho, Ihantolantie 381.	p. 041 4618514
	Pekka Tuominen, Hevostie 9	p. 040 841 1697
	Marketta Kallionpää, Sahamaantie 55	p. 050 569 3314
	Kikka Pätilä, Nummijärventie 719 soitto ensin	p. 044 3358163
	Ellan kukka, Keskustie 57	p. 040 0475272
	Unkan baarin tiloissa, soitto ensin, aukioloajat vaihtelevat	

Kiikalan osakaskunnan kalastuksenvalvojat lienevät Jarmo Kajander ja Seppo Iivonen.
Enäjärven kalastusyhdistyksen kalastuksenvalvojat lienevät Mikko Luhtala ja Matti Vartiainen.

KAI LÖNNQVIST

KAIVUU- JA MAANSIIRTOTYÖT
050 345 1817

Kiskon Sähkötyö Oy
Puh. 045 112 5452
Arto Alho

Johtoja ja kaapeleita

Joskus parikymmentä vuotta sitten laitettiin ykköstien varteen Aneriojärven kohdalla sähköjohtoihin varoittimet, jotta linnut eivät enää lentäisi itseään kuoliaiksi johtoihin. Varoittimet olivat kiinteitä punaisia palloja.

Enäjärvellä ongelma oli myös tiedostettu. Salmen sillan kohdalla menee matalalla useita johtoja salmen yli- osa ohuempia, osa paksumpia. Sillalta selälle katsottaessa näkyy järven lähellä melko korkealla menevät johdot. Sallitun Lauttasalmessa menee johdot salmen yli vanhan lauttareitin kohdalla. Kaikkiin näihin johtoihin oli lentänyt kuoliaaksi isoja lintuja. Vaara koskee lähinnä kovaa lentäviä lintuja, erityisesti joutsenia. Ne lentävät suoraviivaisesti kapeita vesistönosia seuraten.

Salmen sillan johtoihin oli jo kuollut yksi kyhmyjoutsen v. 2009 ja muihin jokunen joutsen.

Otin aikanaan yhteyttä Fortumin henkilöstöön, joka lupasikin hoitaa varoittimet johtoihin. Pitkän odottelun ja yhteydenottojen jälkeen hanke toteutettiin. Meille tosin laitettiin erilaiset varoittimet. Ne on kiinnitetty johtoihin ja niissä roikkuu tuulessa pyörivä osaksi värikäs läpyskä. Fortum piti näitä varoittimia parempina kuin liikkumattomia palloja. Salmen sillan kohdalle ei varoittimia kuitenkaan laitettu.

Meille asennettujen varoittimien toimivuus on melko kyseenalainen. Niitä on kyllä suhteellisen tiheässä. Niiden ongelma on kuitenkin se, että ne saattavat välillä juuttua toimimattomiksi. Suurin puute on tietysti se, että tyynellä ilmalla ne eivät lainkaan liiku eikä niitä silloin ole helppo huomata.

Lauttasalmen johtoihin lensi heti seuraavana kesänä 2009 kuoliaaksi laulujoutsen täysin tyynellä ilmalla. Joutsenethan lentävät paljon pimeällä ja hämärässä eivätkä silloin huomaa johtoja eivätkä varoittimia.

Vuonna 2018 kuoli toinen joutsen myös tyynellä ilmalla. Tämän vuoden alkupuolella kuoli joutsen Salmen sillan järven puoleisiin johtoihin. Viime vuonnakin niihin kuoli yksi joutsen.

Lauttasalmen johtoihin v. 2019 kuoli yksi joutsen ja Lammenjärven lähistön johtoihin yksi; ne olivat pulskia yksilöitä – toinen 9,5 ja toinen 11,5 kiloa. Näitä ei lähetetty tutkittavaksi kun kuolinsyy oli ilmiselvä. Lainsäädäntö ei salli lintujen hyötykäyttöä, joten ne jätettiin maastoon luonnon hoidettavaksi. Joutsenten nykyiset kokonaismäärät huomioon ottaen onnettomuuksia on kuitenkin ollut siedettävän vähän.

Varoittimien toimimattomuusongelma ratkeaa sillä kun johdot korvataan upotettavalla kaapelilla.

Yleinen sähköjohtojen kaapelointityö alueella on Carunan toimesta käynnissä. Kukaanhan ei ole voinut välttyä huomaamasta työn laajuutta teiden varsilla. Huonona puolena kaapeloinnista on se, että loppuvat ”lintu langalla ja lintu tolpan päässä” -havainnot. ♦

Heikki Halttunen

Kuva Heikki Halttunen

Narvi Oy valtuutettu asennus- ja huoltoliike.
www.narvi.fi
www.aito-kiuashuolto.fi

Tuotemyynti ja asiakaspalvelu
JH-TEAM OY, Jarmo Huotari, puh. 0400 343 663
jhteam.oy@outlook.com

Enäjärvi T-paitoja myynnissä edullisesti

1 kpl 5 euroa
3 kpl 10 euroa

Myös lasten kokoja
Soita ja sovi noutamisesta

Rolf Oinonen 040 839 8528
Suomusjärventie 482
09120 KARJALOHJA

Kuva Ari Harmanen

LHT Posti Oy

Posti Green

Jäsenmaksu vuodelta 2020

Yhdistyksen vuosikokous vahvisti 27.04.2019 jäsenmaksun perusmaksuyksiköksi vuodeksi 2020 15 euroa. Jäsenmaksu on siten 15 euroa, perheenjäseniltä saman verran ja yhteisöjäsenmaksu 150 euroa vuodelta 2020.

Yhdistyksen tilinumero:
Länsi-Uudenmaan Säästöpankki FI46 4006 0010 0399 78

Tämä jäsenkirje on postitettu lähes 500 talouteen ja samalla viitenumerolla voi maksaa myös kaikkien perheenjäsenten jäsenmaksut (jäsenmaksulomake alla). Ilmoita sihteerille mikäli yhteystietosi ovat muuttuneet.

Hallituksen päätöksen mukaan 2 vuotta jäsenmaksunsa maksamatta olevat jäsenet katsotaan eronneeksi yhdistyksestä.

Saajan tilinumero Mottagarens kontonummer	IBAN FI46 4006 0010 0399 78	BIC		
Saaja Mottagare	Enäjärven suojeluyhdistys ry Ihantolantie 380, 25410 Suomusjärvi	Yhdistyksen jäsenmaksu 2020		
TILISIIRTO. GIRERING Maksajan nimi ja osoite Betalarens namn och adress				
Allekirjoitus Underskrift		Viitenumero Ref. nr		
Tililtä nro Från konto nr		Eräpäivä Förfallodag	23.4.2020	Euro

Maksu välitetään saajalle maksujenvälityksen ehtojen mukaisesti ja vain maksajan ilmoittaman tilinumeron perusteella.
Betalningen förmedlas till mottagaren enligt villkoren för betalningsförmedling och endast till det kontonummer som betalaren angivit.